

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 listopada 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że D. S. pobrała nienależnie świadczenia za okres od 1 września 2021 r. do 30 września 2021 r. w kwocie 1 250,88 zł z tytułu renty socjalnej, a także zobowiązał D. S. do zwrotu powyższej kwoty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, naliczonych za okres od następnego dnia po dniu wypłaty świadczenia tj. 16 września 2021 r. do dnia wydania decyzji w kwocie 140,39 zł.

/decyzja k.44 – 44 odwrót plik I akt ZUS/

W dniu 2 stycznia 2023 r. D. S. złożyła odwołanie od ww. decyzji wskazując, że nie wprowadziła organu rentowego w błąd.

/odwołanie k.3/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.7/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni D. S. urodziła się (...) D. S. jest uprawniona do renty socjalnej. Za okres od 1 września 2021 r. do 30 września 2021 r. pobrała z tego tytułu świadczenie w wysokości 1 250,88 zł.

/okoliczności bezsporne, zeznania wnioskodawczyni min.00:03:21 – 00:07:00 rozprawy z dnia 29 czerwca 2023 r., płyta CD k.40/

Do 30 czerwca 2021 r. D. S. była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowym (...) sp. jawna w P.. Z tego tytułu osiągnęła w 2021 r. następujący przychód: styczeń – 1 854,73 zł, luty – 1 997,33 zł, marzec – 1 804,04 zł, kwiecień – 1 997,33 zł, maj – 1 932,90 zł, czerwiec – 2 510,97 zł.

/zaświadczenie k.34 plik I akt ZUS/

Począwszy od 1 lipca 2021 r. D. S. przebywała na zwolnieniu lekarskim. W dniu 3 września 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił wnioskodawczyni skumulowany zasiłek za okres od 1 lipca 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r. w kwocie 3 736,94 zł plus zasiłki za bieżące okresy, co przekroczyło kwotę 3 853,20 zł.

/okoliczności bezsporne/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz w załączonych aktach rentowych. Dokumenty te nie były kwestionowane w toku postępowania sądowego przez żadną ze stron, a zatem stanowią wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2023 r., poz.1230) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się: świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania (art. 84 ust. 2 pkt 1) oraz świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 2).

Nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, a w pozostałych przypadkach - za okres dłuższy niż ostatnie 3 lata (art. 84 ust. 3) .

Stosownie zaś do art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2023 r., poz.1251) osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się: świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

W myśl art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (tj. Dz. U. z 2022 r., poz.240) , w brzmieniu obowiązującym w rozpatrywanym okresie, prawo do renty socjalnej zawiesza się w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, zaś z ust 2 wskazanej ustawy wynika, że za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie działalności pozarolniczej.

Stosownie do ust. 3 za przychód, o którym mowa w ust. 1, w przypadku prowadzenia działalności pozarolniczej uważa się przychód stanowiący zadeklarowaną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

W myśl art. 10 ust. 6 wskazanej wyżej ustawy, prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody, o których mowa w ust. 1-5a, w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych.

Stosownie zaś do treści art. 10 ust. 9 powołanej wyżej ustawy, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", w terminie do 14. dnia roboczego drugiego miesiąca każdego kwartału kalendarzowego, kwotę przychodu, o której mowa w ust. 6, z zaokrągleniem w górę do pełnych dziesiątek groszy.

Zgodnie z Komunikatem Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 sierpnia 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. 750) w sprawie kwoty przychodu odpowiadającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za II kwartał 2021 r. ogłoszonego do celów emerytalnych stosowanej przy zawieszaniu renty socjalnej od dnia 1 września 2021 r. kwota przychodu odpowiadająca 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za II kwartał 2021 r. ogłoszonego do celów emerytalnych wynosi 3 853,20 zł.

W odniesieniu do niniejszej sprawy wskazać należy, że ubezpieczona we wrześniu 2021 r. według organu rentowego osiągnęła przychód w wysokości przekraczającej kwotę 3 853,20 zł , a zatem przekroczyła dopuszczalną kwotę

przychodu tj. 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za II kwartał 2021 r., co zdaniem organu rentowego uzasadniało zawieszenie świadczenia w myśl ww. przepisów.

Z powyższym nie sposób się jednak zgodzić. Warto zauważyć, że we wrześniu 2021 r. wnioskodawczyni wypłacono skumulowany zasiłek za okres od 1 lipca 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r. w kwocie 3 736,94 zł plus zasiłki za bieżące okresy, co przekroczyło kwotę 3 853,20 zł.

Analizując niniejszą sprawę, w ocenie Sądu nie można poprzestać na wykładni językowej art. 10 ust. 6 ustawy o rencie socjalnej i należy dokonać wykładni systemowej oraz celowościowej wskazanych wyżej przepisów.

W pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że celem renty socjalnej jest udzielanie przez państwo finansowego wsparcia osobom, które z uwagi na powstałe w dzieciństwie schorzenie nie są w stanie samodzielnie zarobkować, gdyż są całkowicie niezdolne do pracy. Poza tym ustawa o rencie socjalnej nie zawiera definicji przychodu. Ze względu na konieczność spójnego rozumienia poszczególnych pojęć w zakresie całego prawa ubezpieczeń społecznych, określenie "przychód z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego" powodujący zawieszenie prawa do świadczeń zawarte w art. 10 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej należy rozumieć w sposób określony w ustawie z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Ogólna definicja przychodu zawarta jest w art. 4 pkt 9 ustawy systemowej, który określa go, jako przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych przychodami są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Z definicji pojęcia przychodu podatkowego wynika, że powstaje on w momencie otrzymania lub w momencie postawienia do dyspozycji podatnika (metoda kasowa). Organ rentowy przyjął właśnie tę metodę kasową, lecz w ocenie Sądu nie ma ona zastosowania do spraw z zakresu ubezpieczenia społecznego, z uwagi na ich specyfikę. Zdaniem Sądu dokonane przez ustawodawcę odesłanie do ustawy podatkowej należy potraktować, wyłącznie jako odesłanie na użytek pojęcia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Odesłanie w art. 18 ust. 1 ustawy systemowej do pojęcia przychodu na użytek podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ogranicza się do pojęcia przychodu w znaczeniu rodzajowego oznaczenia składników tego pojęcia stosowanych w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Nie ma natomiast podstaw do rozszerzania tego pojęcia na jego dalsze elementy, w tym dotyczące realizacji tego przychodu w znaczeniu art. 11 ust. 1 ustawy, jako faktyczna data wypłaty, czy postawienie do dyspozycji osoby uprawnionej, ale w skali roku. Również brzmienie art. 10 ust. 5 ustawy o rencie socjalnej, w którym wskazano, że prawo do renty socjalnej ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu innego niż wymieniony w ust. 1-4, zaliczonego do źródeł przychodów podlegających opodatkowaniu na zasadach określonych w art. 27 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, wskazuje że na gruncie ubezpieczeń społecznych zamiarem ustawodawcy było odesłanie do ustawy podatkowej, tylko w zakresie pojęcia przychodu w znaczeniu rodzajowo wyodrębnionych składników, czy źródeł przychodów, a co nie dotyczy już kwestii pochodnej, którą jest odrębna metoda rozliczania: miesięczna, co do przychodów w rozumieniu ustawy o rencie socjalnej i ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, i roczna w stosunku do podatku. Te odrębne zasady wyliczeń wynikają wprost w odrębnych ustaw, nie ma więc żadnych podstaw do ich utożsamiania.

Dodatkowo należy podkreślić, że wnioskodawczyni nie miała wpływu na sposób wypłaty należnego jej zasiłku chorobowego, a tym bardziej na okoliczność, że organ rentowy wypłacił jej zasiłek za okres od 1 lipca 2021 r. do 27 sierpnia 2021 r.

Wobec powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego należy uznać, że organ rentowy rozliczając rentę socjalną za wrzesień 2021 r., powinien był przyjąć przychód w wysokości faktycznie należnej wnioskodawczyni osobno za lipiec oraz sierpień 2021 r., a nie łączną kwotę jaką wypłacono wnioskodawczyni we wrześniu 2021 r. Takie ustalenie powoduje, że ubezpieczona nie przekroczyła kwoty przychodu za wrzesień 2021 r. Okoliczność, że wypłaty dokonano we wrześniu 2021 r. za obydwa miesiące, nie ma znaczenia na gruncie przepisów o rencie socjalnej i określających, czy doszło do przekroczenia granicznej wartości przychodu, i w konsekwencji do zawieszenia wypłaty świadczenia rentowego.

W ocenie Sądu art. 10 ust. 6 cyt. ustawy, nie daje podstaw do rozliczania przychodów z daty rzeczywistej wypłaty świadczenia. Wykładnia wskazanych przepisów prowadzi do wniosku, że właściwe jest przypisanie przychodu do tych miesięcy, za które rzeczywiście przysługują, a nie do tych, w których zostały faktycznie wypłacone. Przyjęta interpretacja celowościowa, jest zgodna z założeniami systemu ubezpieczeń społecznych, a nadto realizuje zasadę prawdy obiektywnej, którą organ ma obowiązek uwzględnić w prowadzonym postępowaniu administracyjnym, zgodnie z art. 7 k.p.a., w myśl której organy administracji publicznej (...) podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

Organ rentowy, na potrzeby funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych, nie powinien dokonywać językowej interpretacji normy prawa stricte podatkowego. W realiach sprawy uczynienie kalki z prawa podatkowego na system ubezpieczeń społecznych niewątpliwie narusza słuszny interes ubezpieczonych, którzy nie mają realnego wpływu na to, by korzystnie ukształtować swoje prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Organ rentowy, wskazując na konieczność prawidłowego rozliczania przychodu, z jednej strony nie może pominąć okoliczności, że przepisy ustawy o rencie socjalnej, jak i przepisy ustawy systemowej nie przesądzają określonej metody obowiązującej przy rozliczaniu przychodów ze świadczenia rentowego i ze stosunku pracy na płaszczyźnie instytucji zawieszenia świadczenia. Organ rentowy nie może, zatem zapominać o obowiązku każdego organu rozstrzygania na korzyść strony wątpliwości interpretacyjnych, nałożonym przez ustawodawcę nowelizacją procedury administracyjnej od 1.06.2017 (Dz. U. z 2017 r. poz. 935, zm.). Zgodnie bowiem z art. 7a § 1 k.p.a. jeżeli przedmiotem postępowania administracyjnego jest nałożenie na stronę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie stronie uprawnienia, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść strony, chyba że sprzeciwiają się temu sporne interesy stron albo interesy osób trzecich, na które wynik postępowania ma bezpośredni wpływ.

Należy podkreślić, że renta socjalna jest świadczeniem realizowanym comiesięcznie. Skoro więc przepisy uzależniają wstrzymanie wypłaty świadczenia od osiągnięcia w poszczególnych miesiącach dochodu wyższego, niż kwota ustalona przez ustawodawcę, to przyjęcie argumentacji organu rentowego pozbawiłoby ubezpieczonego jakiegokolwiek wpływu na okoliczności determinujące prawo lub wysokość świadczenia w danym miesiącu. Zasadniczym elementem wykładni przepisów, nie jest przecież doprowadzenie do rezultatu w postaci zawieszania świadczeniobiorcom rent. Organ rentowy nie może przyjmować takiej wykładni przepisów, która prowadziłaby do pokrzywdzenia ubezpieczonego, gdy może przyjąć wykładnię dla niego korzystną. Zatem sytuacja, w której to miałaby obecnie utracić część dochodu w postaci renty socjalnej z powodu dokonania przez organ rentowy wypłaty zasiłku chorobowego w jednym miesiącu za dwa miesiące jest w ocenie Sądu niedopuszczalna, jako prowadząca do pominięcia celu wprowadzenia omawianego przepisu art. 10 ust. 6 ustawy o rencie socjalnej.

W ocenie Sądu istnieją również poważne wątpliwości przy ocenie, czy wnioskodawczyni była prawidłowo pouczona o przesłankach zwrotu nienależnie pobranych świadczeń i zasadach rozliczeń dochodów przyjętych przez ZUS. Jedno pouczenie 7 lat temu i to bardzo ogólne nie precyzujące tych zasad nie może stanowić prawidłowego pouczenia a przy braku takiego pouczenia nie możemy mówić o nienależnie pobranym świadczeniu.

Stąd też mając na uwadze wszystkie przytoczone okoliczności, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k. p. c., orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni przez pełnomocnika z urzędu Sąd, uwzględniając nakład pracy pełnomocnika z urzędu, orzekł na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 2 i 3

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu w podwójnej wysokości (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 68) podwyższając należne koszty o podatek VAT oraz nakazał wypłacić powyższą kwotę z funduszu Skarbu Państwa kasy Sądu Okręgowego w Łodzi (pkt 2 sentencji wyroku)

/J. C./

S.B.